

Драган Петровић¹

ГЕОПОЛИТИЧКИ АСПЕКТ САВРЕМЕНЕ УКРАЈИНЕ

Извод: Независна Украјина, као држава настала је распадом СССР почетком 1992. године, тачније његовим прерастањем у Заједницу независних држава, чији је и Украјина данас члан. Са својих 603.700 км² она је по површини трећа (после Русије и Казахстана), а по броју становника (нешто испод 50 милиона) друга (после Русије) земља на постсовјетском простору.

Кључне речи: Украјина, геополитика.

*

Географски Украјина се налази у источној Европи и представља на неки начин спону средње Европе са огромним пространством Русије. Северно од Украјине је Белорусија која је са једне стране етничко-цивилизацијски део руског етнитета у ширем смислу, а са друге стране институционално државном унијом повезана са Русијом. Украјина има широк излаз на северну и северозападну обалу Црног мора и на значајан део обале Азовског мора са више значајних лука. Украјинска територија је знатно ширира у правцу запад-исток (преко 1000 км) него север-југ (600-800 км). На јужном правцу има широк излаз на Црно и Азовско море, уз напомену да се на југоисточном правцу уз Азовско море налази Русија (Ростовска и Ставропољска области). На северу се граничи са Русијом и Белорусијом, док је на истоку Русија. На западу се граничи са Молдавијом, Румунијом и Пољском уз веома кратак додир и са Мађарском и Чехословачком. Из наведеног географског окружења је јасан њен далеко шири обухват са Русијом и Белорусијом, што се односи превасходно на источну и средњу Украјину, док су само западне области граничне са другим државама. Чак и сама Галиција се поред границе са Пољском на западу широко на северу граничи Белорусијом. Овоме треба додати и Тираспољску област уз Молдавију са етничким доминантним руским и русојезичким становништвом.

Украјина је са своје стране упућена на Русију у економском смислу, нарочито по питању највећег дела ресурса за индустрију и енергетског потенцијала. Ово се нарочито односи на нафту и гас коју Украјина традиционално добија из руских извора преко цевовода (нафтовода и гасо-

¹ Др Драган Петровић, научни сарадник, Институт за политичке студије, Београд.

вода). Украјина представља и важну транзитну област према средњој и јужној Европи за Русију и део земаља ЗНД. Нарочито је развијен шински транспорт који има разгранату мрежу железничких пруга, а од путева највећу вредност имају два магистрална која пролазе по средини републике: у првом случају правца простирања север - југ од Одесе преко Кијева за Чернигов и Гомељ и даље на север за Псков и Санкт-Петербург који повезује Црно море са Балтичким; други пут иде око 50 паралеле од Лавова ка Харкову и даље ка Доњецку са наставком на југ Русије све до Закавказја. Украјина је солидно повезана и са средњом Европом копненим путевима, авионским саобраћајем и цевоводима, али они у саобраћајно привредном смислу немају ни изблиза онај значај као у случају наведених магистрала које воде ка Русији и Белорусији.

Богатство Украјине се огледа у повољности њеног рељефа, где преовлађују низије, квалитетом њеног земљишта (махом чернозем изузетне вредности), повољношћу климе која је блага за руске прилике (слично јужној Русији) и за разлику од прибалтика у постојању извесних природних ресурса која нису занемарљива. Украјина је густо насељена за прилике постсовјетског простора – 86 становника на км².

Историјски посматрано простор данашње Украјине је пролазио кроз различите историјске фазе. Овде је био центар првобитне средњовековне руске државе, Кијевске Русије, што је трајало све до приближно средине XIII века и монголско-татарске најезде. У следећим вековима слабост Русије која се налазила у борби са монголско-татарским завојевачем за својом потпуном независношћу, искористила је Литванско-пољска унија на западу, успевши да привремено заузме највећи део данашње Белорусије и Украјине. Покушај наметања католичанства и верске уније са Римом православном становништву ових простора, изазивао је његов отпор и стално окретање Русији. Тако је најзад средином XVII века, дошло до великог устанка козака источне Украјине против пољске власти, а потом и до уједињења са Русијом целокупног простора источно од Дњепра, рачунајући и град Кијев. Током XVIII века, и преостали део Украјине, који је дотле био под Пољском, укључујући и црноморско приморје које је било под Турском, се поново нашло у саставу царске Русије. Тако је Украјина или како су је тада називали Малорусија, поново у целости ушла у састав Русије. Изузетак је само Галиција која је остала у саставу Аустро-Угарске, а између два светска рата и Пољске све до 1945. године.

Истина, Пољска је у периоду 1920-1939, користећи се Октобарском револуцијом и грађанским ратом у Русији успела да привремено добије и неке друге граничне украјинске пределе на западу. Већ у периоду 1939-1940, и посебно после завршетка Другог светског рата 1945. године СССР, односно у његовом саставу социјалистичка република Украјина, су

се поново проширили на запад, где су стечене границе Украјине у данашњим размерама.² Овоме треба додати и једнострану чин припајања социјалистичкој републици Украјини полуострва Крима од стране Русије, на основу декрета који је потписао тадашњи шеф државе Никита Хрушчов 1954. године. У оквиру совјетског периода бројне миграције становништва различитих повода, су утицале да се више милиона становника Украјине додатно расели широм совјетских пространа, а у исто време, нарочито у источној и црноморској Украјини досели неколико милиона миграната, углавном Руса. На основу напред наведених историјских околности Украјина има гледано по регионима изразито неједнак период проведен у оквиру јединствене руске државе, нарочито посматрано у правцу исток (дуже) - запад.

Украјина је и даље има лоше економске показатеље иако се од доласка Кучме на власт, нарочито у његовом другом мандату, она нешто поправила. У последњих неколико година од „наранцасте револуције“, ситуација опет иде нешто лошије. Ипак то укупно ни изблиза није онај резултат на пољу економије који су предвиђали украјински сепаратисти, истичући тезу о економској експлоатацији богате Украјине у заједничкој држави.

Иако ни у Русији привредна ситуација још увек није идеална због преживљене велике кризе деведесетих (а ситуација је као што смо констатовали видно боља од 1998. и упадљиво боља од 2000, тако да су укупни економски показатељи тек сада, после вишегодишњих успеха тек близу оних из 1989. године), ни најцрњи снови украјинских сепаратиста о економској петнаестогодишњој независној Украјини, нису приближни стварности. Једноставно Украјина је пре свега енергетски и сировински готово зависна од Русије, мада је испреплетеност привреда још комплекснија од наведених ресурса. Утицај САД –а и његови огромни напори да веже више Украјину за своје интересе је евидентан, и био је веома јак у периоду у време стицања независности, но описане везе Украјине са Русијом које се испољавају још и етничком блискошћу и испреплетеношћу. Овоме треба додати да су руски и украјински књижевни језици веома слични, а заједничку ћирилицу делимично угрожавају државна фаворизовања масовног коришћења латинице и постепеног истискивања руског језика из званичне употребе па чак и из средстава информисања, у чему се за сада успело пре свега у западној Украјини. Ипак за даљи пут Украјине веома је важан фактор о чврстом кохезионом јединству саме Русије.

² Ова проширења су веома обимна, пошто је добијена Буковина са молдавским црноморским приморјем од Румуније, Закарпатске Русија од Чехословачке, те веома широк простор Галиције од Пољске.

Области Централног федералног округа и део Јужног федералног округа ка Украјини етнички су изузетно хомогени, најхомогенији у Русији, што са друге стране ни изблиза није случај са Украјином, што је велика предност за даље планове Москве о ближим односима са Украјином. Колико и у којој мери ће се то остварити је друго питање, али већ сада је видљиво да су нереални планови и предвиђања рецимо Бжежинског у „Великој шаховској табли“ о учешћу и важној карици Украјине са Пољском и евентуално Немачком и наравно САД, у антируском блоку у Источној Европи.

Тешко да се са оваквом Украјином у том блоку може озбиљно рачунати, а званични Берлин је веома опрезан када је у питању однос према Москви. Њему се од 1991. пружа толико могућности у целом европском региону, а нарочито на југоистоку и истоку, које може мирно да конзумира не сукобљавајући се са Русијом, тако да је велико питање о даљем развоју ситуације и у овом региону, у којем да подвучено и Немачка има својих интереса, пре свега економских, но они нису тог интензитета као рецимо у односу на земље Вишеградске групе или западни део Балкана или Балтика. Пољска има утицаја у западном делу Украјине, нарочито међу католицима (има из свега око 1% у Украјини) и унијатима (око 10-11%).

Јасно је да данашња Украјина у овим границама није никада постојала, нити као таква егзистирала као независна држава. У оквиру ње можемо разликовати историјско-културно-политичке просторе који се различито одређују према свом идентитету, етницитету (који је суптилно нијансиран) и политичком опредељењу припадности. У самој Украјини око 20% целокупног становништва се изјашњавају као Руси и оно покрива највише источни индустријски део земље око Харкова и Донбаски регион. У Донбаском најјачем индустријском и привредном макрорегиону Украјине 1989. године 51,1% становништва се декларисало као Украјинци, а 44,1% као Руси. Значајан део Украјинаца у Украјини наводи Руски језик као матерњи, тако да руско језичко становништво у Донбасу чини 65,4% а украјинско језичко само 32%. У целој Украјини руским језиком говори 40-50% становништва. Многи Руси у Украјини су 1991 гласали за независну Украјину. На исход тадашњег референдума знатно су утицали криза у Русији и јефтинија храна и неки производи у Украјини.

Истраживања су касније показала да велики број Украјинаца и огромна већина Руса у Украјини жале за распадом заједничке државе (Грчић, 1995, стр. 8). То је у првом периоду независности било обележено падом индустријске производње, прекинутим економским везама, енергетском кризом с обзиром на зависност Украјине од Русије енергетски, пре свега за нафту и гас. Велики штрајкови у источном делу земље приморали су владу у Кијеву да заузме помирљивији став према Русији.

На следећим изборима 1995. победила је проруска опција и за председника је изабран Леонид Кучма. Хантингтон у Сукобу цивилизација указује подацима и даје мапу са односом по регијама гласања за Кучму и сепаратисту Кравчука.

Евидентно је да је у приближно 50% територије Украјине коју дели Дњепар на два дела, дакле источној, веома убедљиво Кучма победио. У западној половини је било подељеније, ближе Дњепру и у црноморском приморју приближно изједначено, а у западној Украјини нарочито у простору око Лавова где има и око пет милиона унијата – (само 10% украјинске нације су православни-унијати, а сви остали чисти православци), убедљиво је добио Кравчук. Хантингтон из тога извлачи закључак да је Украјина културно-цивилизацијски поцепана на већи део проруски и нешто мањи део који је историјски дуго био под Пољском и Аустро-Угарском (Хантингтон, 1998). То се нарочито односи на ових пет милиона унијата Украјинаца где постоје и елементи антирусизма. Најзад Крим који је једина аутономна република у саставу Украјине са 27.000 км² и 2,5 милиона становника насељен је углавном Русима и од формирања СССР-а био у саставу Русије.

Но у оквиру прославе 300-годишњице од уједињења Украјине с Русијом 1954. године, тадашњи шеф СССР Никита Хрушчов је предао Крим декретом Украјини. Руса на Криму има око 67% а Украјинаца 26% (Грчић, 1995, стр. 9). Израз аспирације руског становништва 1991. године био је издвајање дотадашњег Кримског округа у аутономну републику у оквиру Украјине. Године 1995. подељена је црноморска флота омером 4 према 1 у корист Русије, а обалска инфраструктура у бази у Севастопољу на једнаке делове. Украјина је као и Русија ушла у Партнерство за мир, но од НАТО агресије на Југославију 1999. привремено је одуговлачила са предајом и демонтажом преосталог нуклеарног оружја (данас је ипак нуклеарно оружје на постсовјетском простору искључиво у рукама Русије, на шта су се и уосталом и обавезале све остале републике приликом распада СССР).

Цивилизацијско – политичка подела Украјине се могло видети и у оквиру три круга гласања (укључујући и поновљени трећи) током избора за председника ове државе у новембру и децембру 2004. године између Виктора Јануковича и Виктора Јушченка, од којих је овај потоњи на крилима „наранцасте револуције“ постао председник републике и на том месту заменио претходног председника Леонида Кучму. Тако је најзад било и по резултатима парламентарних избора пролећа 2006. године, када је проруска Партија региона на челу са Виктором Јануковичем освојила, појединачно гледано највише мандата у украјинском парламенту (Ради). Партија региона је после споразума постигнутог са председником репу-

блике Јушченком, формирала владу у коалицији са социјалистима Морозова и комунистима, обезбеђујући Јануковичу премијерско место. На последњим парламентарним изборима септембра 2007. године, поново је појединачно најјача партија била Партија региона, потом Блок Јулије Тимошенко, знатно мање мандата добио је блок који предводи Наша Украјина актуелног председника Јушченка, а цензус су још прешли комунисти и Блок Литвинова. У садашњој ситуацији највероватније ће нову владу формирати „наранџаста групација“ блокова Јулије Тимошенко и председника Јушченка који ће са 228 мандата заједно (од 450 места у Ради) имати веома нестабилну већину у односу на опозицију. На тај начин се наставља „клицалица“ између две политичке групације у земљи са готово подједнаким утицајем у бирачком телу.

На основу свега изнетог могли би смо да посматрамо источну Украјину до Дњепра као једну културно-политичку целину са областима где доминирају Великоруси (Руси) и Малоруси, односно Украјинци са претежно руским језиком као матерњим. Иако су Черниговска и Полтавска област, на северу источне Украјине на председничким изборима 2004. године дале већинску подршку управо Јушченку, сматрамо да је то делом резултат чињенице да је он рођен у овој области и да је ту добио тек тесну предност, стога и ове области остају у оквиру општих културно-историјских карактеристика и припадности источној Украјини.³ Крим је такође у оквиру проруске оријентације, нарочито ако имамо у виду да су Руси у апсолутној већини на полуострву.

Дакле читава источна Украјина и Крим тангирају Русији, при чему су веома битна два нововековна историјска фактора која одређују овај закључак. Прво, управо је овај простор уједињен са Русијом још под атаманом Хмељницким средином XVII века, дакле знатно раније у нововековној историји од осталих делова Украјине. Друго, процес миграција Руса (у овом случају ради се претежно о Великорусима) ка Украјини током појединих периода Новог века знатно је више обухватио источнуукрајинске и јужноукрајинске пределе него оне на западу. Када су поједини делови западне Украјине потом и укључивани у царску Русију или тек касније у СССР (као што је то случај са Галицијом тек 1939. односно 1945. године) није било већих миграција ка том простору из других делова заједничке државе. Неки делови источне Украјине су изузетно везани за Русију историјски, културно и етнички, чак више од осталих провинција источно од Дњепра. То су у првом реду Донбаски макрорегион, са центром у Доњецку, потом Харковска област и полуострво Крим. То наравно важи и за приморје Азов-

³ Видети Сергей Сергеевич Жильцов „Неоконченая пьеса для оранжево Украины“, *Международные отношения*, Москва, 2005, стр. 20–35.

ског мора које припада Украјини укључујући луку Осипенко (под ранијим називом Жданов). У преосталим областима источне Украјине стоје напред изнесене тенденције – бројност, али не апсолутна превага Руса (Великоруса) уз велики број Украјинаца (Малоруса) који имају руски језик за матерњи, а остали имају украјински. Све три наведене групе становништва источне Украјине (Руси, Украјинци са руским матерњим језиком и Украјинци са украјинским матерњим језиком и то званичном књижевном полтавском варијантом) су православне хришћанске вероисповести.

Друга област у Украјини по нашој диференцијацији, је простор западно од Дњепра, а источно од најзападнијег дела Украјине који чине Волињска област, Галиција и Закарпатска Украјина. У оквиру овог простора је и Кијев и њему гравитира и мала област Придњестровља која *de jure* припада Молдавији. Ово је област у којој доминирају Украјинци (Малоруси) православне вероисповести и говорног украјинског књижевног језика (полтавска источноукрајинска књижевна варијанта) иако је бројно и становништво које чине Руси по националности као и Украјинци са руским матерњим језиком. Ове две потоње групације су већинске на југу наведеног простора, највише на црноморском приморју и уз доњи Дњепар.⁴ Тако је проруски кандидат Виктор Јануковић у сва три круга гласања 2004 већински добио све области уз море, рачунајући и простор западно од Дњепра о коме овде говоримо.

У континенталном делу наведеног простора, северно од обала Црног мора и идући западније од Дњепра становништво украјинске националности и украјинског матерњег језика све више доминира у популацији у којој, сем у приобаљу, представља апсолутну већину. Популација Руса и Украјинаца са руским матерњим језиком се све више смањује идући даље ка западу, нарочито у областима које су близу Галиције, Закарпатске Украјине и Волињске области које чине трећу, посебну и овде још не анализирану целину. Завршавајући са описом овог простора рецимо и то да већинско становништво украјинске националности и украјинског матерњег језика има две заједничке одлике које га разликују од најзападнијег дела Украјине. То су украјински матерњи језик, али књижевне полтавске источноукрајинске варијанте. Друго, припадност православној хришћанској вероисповести.

Трећи, последњи део Украјине, како смо је овде рашчланили по историјско-цивилизацијско-политичким факторима, обухвата крајњи запад земље. Њега чине три области и то Волињска област, Галиција и Закарпатска Украјина. на овом, иначе континенталном простору (без излаза

⁴ Видети Зоран Милошевић, *Нови пут Русије*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2005, стр. 127–128.

на море) који је историјски био посебно везан за Пољску и Аустро-Угарску, где апсолутну већину чине Украјинци по националности и украјинског матерњег језика (Жилъцов, 2005, стр. 19; Милошевић, 2005, стр. 140-141). Руси по националности су изузетно малобројни, а такође и Украјинци по националности, а са руским матерњим језиком (укупно на ове две групације овде отпада мање од 10% популације док су у источној Украјини они апсолутна већина са преко 50% популације, а у простору западно од Дњепра, а источно од најзападнијег дела Украјине њихова партиципација је око 30%, с тим да су у припадајућем делу црноморског приморја блага већина).

Међутим специфичност овог дела Украјине који смо издвојили као трећу посматрану целину, је да је и само (овде огромно већинско), становништво украјинске националности и украјинског матерњег језика подељено на две групе. Прво чине Украјинци (Малоруси) православне хришћанске вероисповести и матерњег украјинског књижевног језика (полтавске источноукрајинске варијанте који представља општеприхваћени украјински књижевни језик готово читаво столеће). Другу нешто бројнију групацију на овом простору, представљају Украјинци, унијатске православне хришћанске цркве и западноукрајинске варијанте украјинског матерњег језика. Читав овај простор је јасно културно-политички опредељен већински против било каквих интеграција са Русијом и на сваки начин је окренут према Западу, као тврди поборник украјинске независности. Истина Украјинци ове крајње западне Украјине имају уздржан однос према Пољској, имајући у виду њене територијалне аспирације према овим крајевима, а са друге стране унијати имају и одређену границу идентификације према католицима, имајући у обзир да су православног хришћанског обреда уз признавање папе као врховног верског хришћанског поглавара.

Украјинска специфичност је током XX века изградила свој национални идентитет којим се овај народ дефинише као самостална национална група сродна иначе осталим Источним Словенима и несумњивог руског корена порекла. Међутим овај национални идентитет је остварен управо у најзападнијем делу Украјине у наведене три области – Галицији и Волињској области, а само делимично и у Закарпатској Украјини (или Закарпатској Русији како се називала све до краја четрдесетих година XX века). У СССР се после Другог светског рата, нарочито од доласка на власт Никите Хрушчова (који је даривао Крим Украјини 1954. године партијским декретом) и у ширим слојевима Украјинаца који нису унијати и који махом живе у средишњем делу републике и немају руски за матерњи језик, почео формирати осећај националног идентитета који их јасно диференцира у односу на Русе као засебну националну групу. Истина процес стицања особености Украјинаца је започео још током XIV века када су били у са-

ставу Пољске, али је извесно заустављен од времена поновне реинтеграције Украјине у царску Русију. Већ смо указивали да је то процес који је трајао од половине XVII века до краја XVIII века за различите регионе Украјине, а да је изузетак управо најзападнији део Украјине (Галиција, Закарпатска Русија и делом Волињска област) које су обухваћене уједињењем каснијим етапама.

Управо та најзападнија Украјина и њено становништво није већински фактички никад до краја поново прихватило руску националну идеју што није случај у већини са Украјинцима у другим напред наведеним регионима земље. Главни проблем је дакле шта је то Украјина, које су заправо њене границе према истоку и колико заправо има Руса и Украјинаца са руским матерњим језиком и проруског опредељења у данашњој Украјини.⁵ Сигурно је да ће Русија покушати да реализује свој интерес са Украјином, прво на разини читаве републике у оквиру привлачења у своју политичку орбиту, међутим уколико ова земља поред евентуалног чланства у ЕУ (што за Русију не би требало да буде спорно) крене у раскидање свог учешћа са ЗНД и ЕП, те чак покуша да буде пуноправан члан НАТО савеза, то би могло да изазове као противреакцију федерализацију или чак поделу Украјине на два или чак три дела по приближним шавовима које смо овде навели као могућност.

Можда би управо баш унутрашње преуређење Украјине на регије, кантоне или чак њену федерализацију (то је наговештено у оквиру политичких договора уочи трећег круга гласања за председника у новембру и почетком децембра 2004), потом смањење ингеренција шефа државе или увођења колективног ротирајућег председника, те прерасподела надлежности са парламентом и владом, могло у будућности да ублажи противречности које постоје у овој земљи. Током 2006. је учињен важан корак напред у овом правцу, реализацијом решења о смањењу ингеренција председника државе и повећавања надлежности премијера, владе и парламента.

После парламентарних избора и успостављања владајуће коалиције између политичких странака Виктора Јануковича и Виктора Јушченка, ствара се утисак да долази до примирја у политичким сукобима између страна подељеним дотле „наранџастом револуцијом“. Управо чињеница да је Виктор Јанукович поново именован за председника владе 2006-2007, а његова странка Партија региона добила појединачно највише мандата на одржаним изборима и марта 2006 и септембра 2007, даје и извесну сатисфакцију проруској опцији у Украјини, а и самој Русији као држави. Улазак

⁵ Овај проблем разматра и Сољженицин у више својих радова. Видети у Alexandre Soljenitsyne, *Le probleme russe a la fin du XX siecle*, Fayard, Paris 1994, pp. 125 - 129

Украјине у НАТО је замрзнут до даљњег⁶, а њен опстанак у ЗНД и ЕП потврђен за сада (овакве ставове подржавају поред Партије региона и блок Литвинова, социјалисти Морозова, као и комунисти – што је преко половине бирачког тела, док су за улазак у НАТО само парламентарне странке председника Јушченка и бивше премијерке Тимошенко које заједно имају тек око трећине бирачког тела по резултатима последњих избора пролећа 2006, односно око 40% по последњим изборима септембра 2007, уз напомену да ни њихово целокупно бирачко тело није опредељено за НАТО⁷).

Међутим даља изградња и оформљење ЕП је под знаком питања и он највише зависи од даљње спремности Украјине (пошто је од стране Русије, Белорусије и Казахстана неспорна одлучност учвршћења ЕП). Премијер Јанукович је у том правцу већ имао неформалан састанак у Сочију почетком августа месеца (2006) са председницима Путином и Назурбајевом, као и на редовном заседању чланова ЗНД и ЕП током 2007. године. Међутим о даљим спољнополитичким потезима Украјине највише ће зависити њен унутрашњеполитички консензус који није увек лако остварити у пракси.⁸

⁶ По истраживањима јавног мњења у Украјини за улазак у НАТО је тек између 20 и 30% укупног становништва.

⁷ У прилогу наведеном у париском дневнику Figaro се наводи податак «да за разлику од Виктора Јушченка Јулија Тимошенко ни изблиза не дели ентитуизам ка уласку Украјине у НАТО», у чланку од 2 октобра 2007.

⁸ О проблемима успостављања украјинских спољнополитичких приоритета са унутрашњег унутарукрајинског аспекта, говори и део интервјуа амбасадора Украјине у Србији дат листу „Политика“ поводом петнаест година украјинске независности. Амбасадор, који очигледно припада западноукрајинској политичкој опцији, говори о зацементирању тековина „наранцасте револуције“ и о путу Украјине ка евроатлантским интеграцијама, рачунајући и НАТО у ситуацији када је председник владе и *de jure* најмоћнији политичар земље, као и најбројнија странка у земљи која предводи коалицију на власти, проруска и изразито против опције уласка у НАТО чему се противи и око две трећине бирачког тела земље. – „Политика“, август 2006, чланак Слободана Самарције. У образлагању оваквог феномена, сматрамо најважнијим то да по украјинском уставу и важећем политичком систему државе, председник републике, а у овом случају Јушченко, има право да одреди само два министра, а то су министри одбране и спољних послова, док парламент и премијер одређују остале. Због тога су и у политичкој кризи насталој пролећа 2007. када је Јушченко вануставно распустио владу и расписао нове изборе, чему се противио и уставни суд земље, имао подршку из кругова владе управо ова два министарства, а министарство одбране се успротивило министарству унутрашњих послова. Најзад је пронађен миран споразум између председника Јушченка и Јануковича да се нови избори одрже септембра месеца, а дотле садашња Јануковичева влада задржи своје прерогативе. Тиме је украјин-

Јасно је и то да Русија има своје важне интересе у Украјини. Русија се неће помирити са потпуним укључењем читаве ове државе у неку другу војно политичку организацију без добијања основних гаранција за своје интересе, као и одређених сатисфакција. При томе је потпуно јасно да Русија веома тешко може да успостави потпуну доминацију над читавом Украјином, знајући за већинске тенденције у западној Украјини. Отуда будућа и исхитрена политичка решења са нултим исходом за другу страну у ситуацији конфротирајућих интереса сигурно нису пожељна за успостављање трајног мира у овом делу Европе.

Литература

- Грчић, М. (1995). Геополитичке промене на територији бившег СССР-а, *Глобус*, 20, 5-16.
- Грчић, М. (2000). *Политичка географија*. Београд: Географски факултет.
- Давидовић, Р. (2004). *Регионална географија Европе*. Нови Сад: ПМФ, Универзитет у Новом Саду.
- Данилов, А. А. (2002). *История России*. Москва: Издателский дом „Новый учебник“.
- Дугин, А. (2004). *Основи геополитике, књига 1, Геополитичка будућност Русије*. Зрењанин: Екопрес.
- Ефименко, А. Ј. (1999). *Историја украјинског народа*. Београд: Институт за политичке студије.
- Милошевић, З. (2005). *Нови пут Русије*. Источно Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Петровић, Д. (2007). *Демографска обележја савремене Русије*. Београд: Српско географско друштво.
- Петровић, Д. (2007). *Русија на почетку века, геополитичка анализа*. Нови Сад: Прометеј Нови Сад, Београд: Институт за политичке студије.
- Украинцы народ и култура*, Роосијскаја Академија наук и Национална Академија наук Украина, Наука, Москва - Киев, 2000.
- Хантингтон, С. (1998). *Сукоб цивилизација*. Службени лист Југославије.
- Жилцов, С. С. (2005). *Неоконченна пьеса для оранжевой Украины*. Москва: Международные отношения 2005.
- Baylis, J. and Smith, S. (2002) (eds). *The Globaliyation of World Politics, 2 ed.* New York: Oxford University Press.

ска криза, и сукоб интереса различитих струја, грубо речено и географски посматрано - северозапада са југоистоком земље, само институционално каналисана, али не и у потпуности решена.

- Bžežinski, Z. (1998). *Velika šahovska tabla*. Podgorica: CID.
- Geler, M. i Nekrič, A. (2000). *Utopija na vlasti*. Podgorica: CID.
- Dezert, B. (1998). *Leurope géographie historique, sociopolitique et économique*. Paris: Nathan.
- Soljenitsyne, A. (1994). *Le probleme russe a la fin du XX siecle*. Paris: Fayard.